

Landskap: Skåne Upptecknare: Torkel Eriksson, Veberöd
 Härad: Färs Berättare: Nils Jönsson
 Socken: Lövde Berättarens yrke: lantbrukare
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1870 i Lövde

Uppgifter om sagesmannen. s. 1.
 "Skousman" ö. "skoumannen", - troll. s. 2, 5-8, 15
 Lyktgubbar. s. 3.
 Sägen om kyrkbygge. s. 3.
 Om valdade skatt. s. 4.
 Spöke sköts med silverknapp. s. 9.
 Offerväls. s. 10.
 Jätten Finn. s. 11.
 Maran och varulven. s. 12 - 13.
 Smida in ögonen på tjurar. s. 14.
 Söndagsbarn. s. 15.
 Bäckhästen. s. 16.
 Asums - sägen. s. 17 - 20.

H. G. 8.
 H. G. 21.

ACC. N:R M. 13725:1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nils Jönsson:

Född 30/4 1870 i Sövde. Lantbrukare. Var själv mycket vidskeplig och ville av något skäl ogärna komma in på ämnet. Samtalet ägde rum på ålderdomshemmet i Blentarp, och under hotet av att en bredvidsittande åldring skulle få ordet, lossnade så småningom Nils Jönssons tunghäfta. De två, som var ungefär jämngamla, kompletterade varandra, så att den ene som hade gott minne, började att svara på en fråga, varefter Nils Jönsson måste säga vad han visste om han inte ville sitta tyst. Belysande får hans vidskeplighet är berättelsen om Jätten Finn.

ACC. N:R M. 13725:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förr fanns det ju också skousnuan och skoumannen. Det var troll, som lura en att gå vilse. En yngling skulle en gång gå till sin fästmö, men när han gick genom skogen mötte han en pälsakäring, som förvillade honom. Sen irrade han runt i skogen länge, och till sist kom han till en man, som gjorde honom klok igen med någon sorts rökelse.

Själv blev jag också förhäxad en gång. Jag skulle gå på fest på kvällen, men som jag gick där, kände jag rakt inte igen mig. Jag gick och gick hela natten, men hittade ingen väg. Jag hörde likväl hur hundarna på min gård skällde, men jag hittade inte dit. Inte förrän mot morgonen kom jag på att vända min rock, och då såg jag att jag var nästan hemma. Det var naturligtvis något troll som förvillat mig.

ACC. N:R M. 13725:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I en kulle vid Sövde fanns lyktgubbarna. Dom syntes som små, blå, hoppande bloss och dom vaktade gamla skatter. Förr när folk var rädda för snapphanarnas härjningar, lade de sina pengar i ett krus, som de grävde ner. Dessa pengar vaktades av lyktgubbarna. En gång försökte några leta reda på pengarna, men innan de grävt så djupt att de såg något, hörde de en röst som sade: "Ifrå Studahöj till Hästahöj!" När de sedan grävde vidare fannde ingenting. Då hade skatten blivit flyttad från den ena kullen till den andra. - Lerskärvor efter såna krukor kan man hitta fortfarande i jorden.

På samma kulle var det meningen att Sövde kyrka skulle byggas. Kullen kallades då för "pengabacken". Männen bar dit sten och verktyg för bygget om dagarna, men om nätterna bar backatrollen bort alltihop till en annan kulle, där de tyckte att kyrkan skulle stå. Det är den kullen där kyrkan finns nu.

Folk sade ju också att löjtegubbarna var avlidna lantmätare, som blivit osaliga och gick igen för att rätta till sina fel, men det tror inte jag på.

ACC. N:R M. 13725:4

En gång såg jag en skatt i en kista vaktas av en orm, som rullat ihop sig till ett nystan så att jag varken kunde se huvud eller svans. Ormen, som var stor och tjock, låg i en korg. Då hade jag inte min rakkniv med mig, annars hade det stålet hjälpt mig. I stället gav jag mig snabbt därifrån.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 13725:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trollen höll till i en stor backe vid Sövde, som kallades "Slocke-boarn." Där hade dom fest på skärtorsdagsnatten och då reste kullen sig på fyra silverpelare och man kunde se trollen innanför. De såg ut som vanliga människor, men det var ju bara som de var förklädda för att inte visa hur de såg ut. De söp och spelade förskräckligt. Men sen händelsen med Ljungby horn och pipa så har dom inte synts till. Det var för ungefär 300 år sedan.

ACC. N:R M. 13725:6.

Vid en bäck fanns det trollhundar som skrämde hästarna, så att de inte vågade gå över bron. Då skulle man gå fram till hästen och med höger öga se på hunden genom ett hål i selen. Då försvann hunden och sedan gick det bra att köra över bron.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 13725:7.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Förr fanns det ju troll som tog barn. För bara några år sedan
dog en man här, som blivit bortrövad av trollen i sin barndom.

ACC. N:R M. 13725:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trollen var rädda för åskan. En gång när det åskade stod min mor och bakade vid spisen. Och rätt vad det var kom där in något som såg ut som ett rätt nystan. Det skrek och hoppade rätt in i elden, där det dog. Oj, vad det skrek. Det var ett troll, som hade blivit skrämt av åskan.

ACC. N:R M. 13725:9.

Ett spöke sköts en gång med en silverknapp, något annat gick
inte. Det skrek alldeles förskräckligt.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 13725:10.

Vid Snogeholm fanns det en offerkälla. Om man hade en böld
eller en värkande tand, skulle man taga en kopparpeng och lägga
på det onda stället. Sedan skulle man kasta ut slänten i källan.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 13725: //

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

På Romeleklint bodde jättarna, och de var avgudar, som var ättlingar till Fan. Jätten Finn skall ju ha bott där. Det är han som ligger begravd i Lunds domkyrka. Förresten säger folk, att det var han som byggde kyrkan, men det tror inte jag på, för han försökte ju riva den. Folk har ju så dåligt reda på sig.

ACC. N:R M. 13725:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Maran kom farande om natten in genom ett hål, och sedan drog hon upp kjolarna och satte sig med stussen över den sovandes mun och näsa. Hon reæ bara på män. Ville man vara ifred för henne, skulle man ställa träskorna bakvänt under sängen innan man lade sig. Hon måste alltid gå igenom ens skor innan hon kunde rida på en, och kunde hon inte det eftersom dom stod bakfram, så kom hon inte längre.- Om maran hade kommit in genom ett hål kunde man täppa till det, och då blev hon instängd i rummet. Så gjorde två drängar i Munkastorp en gång. När det blev dag igen, visade det sig, att maran var en känd, fin fru i byn. Hon stod där och skämdes, och när man öppnade dörren försvann hon. Till dom drängarna kom hon aldrig mer.

Varulven har jag själv aldrig sett, men jag har sett spår efter honom. Det var i nysnön en gång som där syntes spår som efter ett djur med tre fötter.- Varulven var en besatt karl. Ibland for kläderna av honom och han måste ut och riva kvinnor, i synnerhet om de var havande.

ACC. N:R M. 13725:13.

Varulv eller mara blev det av barnen, om modern hade sökt lindra födslosmärterna. Om hon i havande tillstånd gick ut i en hage där en häst hade fölat, så kunde hon taga "hammen" och hänga upp den på fyra stolpar. Sedan skulle hon krypa igenom den, och då skulle hon slippa smärtorna. Men om hon födde en pojke, så blev han en varulv, och födde hon en flicka, så blev hon mara.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 13725:14.

Smeden kunde förr i världen smida in ögonen på folk som stulit eller var brottslingar. Han kunde göra det fastän tjuven var långt borta, och efteråt kunde man då se vem den skyldige var och ge honom hans straff.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ACC. N:R M. 13725:15.

Alla troll kunde bäst ses av söndagsbarn, som var bra ut-
rustade vad synen beträffar. De gamle sa, att om man mötte eller
såg ett troll, så skulle man bara tuga och gå, så lät dom en va-
ra ifred. I alla fall är det bäst att inte prata om sånt otyg.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

H C. 8.

ACC. N:R M. 13725:16.

Bäckhästen fanns vid Ora-husabron. Den var vit och lockade folk att sätta sig upp på den, och sedan red han ut i vattnet med dom. Men om man sade Jesu namn högt, så satte han av dom vid stranden.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

HC. 21

ACC. N:R M. 13725:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~LUF 81~~

Åsums-pågen var barnfödd i Blentarp. Sina lärdomar hade han fått av Doktor-Hanna en sommar han var hos henne och målade. Hon hade gett honom svartkonstboken också.- Per Larsson här har vaktat får tillsammans med honom när de var barn.- Åsums-pågen kunde trolla han. Jag var där en gång när jag hade ont i benet. Det kunde han inte bota, för det visade sig vara ett benbrott, men min käpp kunde han skaffa tillbaka. När jag tagit farväl av honom och kom ut i farstun, så var min stökäpp försvunnen. Då sa Åsums-pågen: "Sånt otyg får inte ostraffat ske i mitt hus. Kom tillbaka om några dagar, så finns käppen här." Det gjorde jag och fick käppen tillbaka. Det var en man i Silvåkra som stulit den och blivit förtrollad av Åsums-pågen att komma tillbaka med den.

Åsums-pågen var liten och tjock, hade mustasch och rökte väldigt. Han såg rent förskräcklig ut. Johan Warström i Vomb fick ärva honom och han fick omkring 15000kr. Svartkonstboken har Cederholm i Svedala fått, men han förstår inte läsa den.

ACC. N:R M. 13725/8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Åsums-pågen eller kloke Lars kunde mest bota mot sånt troll-
tyg som folk gjorde förr i tiden, för att skada andra och andras
djur.- Han kunde peka fram tjuvars och brottslingars ansikten
i en spann vatten, och han kunde utvisa platsen där tjuvgods
blivit gömt.- En gång hade mina morföräldrar blivit bestulna,
och då visade Lars för dom tjuvens ansikte i en spann vatten.
Min mormor vågade inte se, då hon var rädd att tjuven då skulle
ställa till mer ofog.

En gång skulle Åsums-pågen sättas i häktet för olaglig verk-
samhet. Men när fjärdingsman kommit för att hämta honom och Lars
stigit upp i vagnen, så ville inte hästarna ge sig därifrån. Inte
förrän Lars stigit av vagnen gav de sig iväg, men då skenade de
så, att de måste föras till Lars efteråt för att bli botade.

En annan gång hade några män stulit en filt och sedan besökt
Åsums-pågen. Men när de skulle därifrån, så ville inte hästarna
röra sig. Männen bad Lars om råd och fick till svar: "Lämna fil-
ten här, så går dom nog."

~~LUF 81~~

ACC. N:R M. 13725:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~LUF 81~~

Ellas var det mest djur som Lars kunde bota. Förr fanns det ju så mycket svartkonst, och då kunde folk som ingått förbund med den onde skada andras djur. - Somliga kunde tjuvmjölka kor. Dom stack träpinnar in i väggen, och sen rann mjölken ut ur dom. Ellas kunde dom, och det har jag själv sett, mjölka ur en ledstolpe på en gårdsgård. Och nog var det konstigt, att en kvinna kunde stå på en gödselstack och kärna smör utan att hon hade varken mjölk eller grädde. - Om en ko blev tjuvmjölkad, så visste Åsums-pågen hur man skulle bota det. Själv hade jag en ko en gång, som det var så illa med, att jag inte kunde få många droppar mjölk ur henne. Då stal jag en lie och höll sen tyst med det, för man skulle ha stulen stål. Sen la jag en ekebräda i en spann och lyckades pressa 12 droppar mjölk från koner i den. Sen fick hon dricka det och då kom mjölken ordentligt igen, men riktigt lika bra blev hon ju aldrig. - Mot sånt kunde Doktor-Hanna också bota. - Om någon trollade med ens gris, så att den inte växte, så skulle man skära öronen av grisen. Sedan skulle man slänga dom på spisen, och då kom tjuven springande

ACC. Nr M. 13725:20.

med eld i håret kring öronen. Jag vet några som gjorde så, och
rätt vad det var kom deras granne springande med rykande hår.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

~~LUF 81~~